

Majandus- ja Kommunikatsiooni-
ministeerium

Teie 20.07.2026 nr 2-2/2520-1
Meie 12.08.2026 nr 3140

ARVAMUS

Ruumiandmete seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, sealhulgas maakatastriseaduse muudatuste kohta

Eesti Geodeetide Ühing (EGÜ) esitab arvamuse ruumiandmete seaduse ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta (reg nr 2-2/2520-1). EGÜ tänab eelnõu koostajaid koostöövõimaluse eest ning soovib panustada tasakaalustatud, tehnoloogianeutraalse ja õiguslikult selge regulatsiooni kujundamisse.

EGÜ käsitleb eelnõu ühe tervikuna koos 8. juulil 2026 kooskõlastamisele saadetud maakatastriseaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (reg nr 2-2/2397-1) ning selle juurde kuuluva katastriüksuse moodustamise korra muutmise kavandiga. Mõlemad eelnõud muudavad maakatastriseadust ja kujundavad Maa- ja Ruumiameti ning kutseliste maamõõtjate tööjaotust. EGÜ jääb ka 5. augustil 2026 nimetatud eelnõu kohta esitatud seisukohtade juurde.

Seisukohtade kujundamisel on lähtutud EGÜ 28. veebruari 2026. aasta üldkoosoleku resolutsioonist ESTPOS-i RTK-parandite teenuse vajalikkuse ja kättesaadavuse kohta. EGÜ toetab eelnõu eesmärki ajakohastada ruumiandmete õigusraamistikku, kuid peab vajalikuks kõrvaldada alljärgnevad sisulised ja õigustehnilised puudused.

I. ESTPOS-I RTK-PARANDITE TEENUSE KÄTTESAADAVUS (§ 38)

EGÜ üldkoosolek kinnitas 28. veebruari 2026. aasta resolutsioonis, et ESTPOS on riiklik baastaristu, mille kättesaadavus erasektorile peab olema tagatud. ESTPOS-i reaalajateenused on vajalikud geodeesias, ehituses, põllumajanduses, metsanduses, droonimajanduses, transpordis ja mitmes muus valdkonnas.

1.1. Teenuse tegelik kättesaadavus

Eelnõu § 38 lõige 6 nimetab tasuliste teenustena reaalaja andmevood üksikutest tugijaamadest ja reaalaja parandid ESTPOS-i tugijaamade võrgust. Paragrahvi 38 lõike 8 tasuvabastus hõlmab üksnes kõrgkoole ning teadus- ja arendusasutusi õppe- või teadustöö eesmärgil. Eelnõust ei nähtu üldist tasuvabastust riigi- ega kohaliku omavalitsuse asutustele.

Eelnõu § 73⁷ järgi võib Maa- ja Ruumiamet osutada tasulisi teenuseid. Seaduses puudub sõnaselge kohustus RTK-parandite teenust kõigile kasutajatele tegelikult pakkuda. Seetõttu ei taga eelnõu teenuse kättesaadavust ka tasu eest. EGÜ teeb ettepaneku sätestada §-s 38 selgelt, et Maa- ja Ruumiamet tagab ESTPOS-i RTK-parandite teenuse järjepideva ja mittediskrimineeriva kättesaadavuse kõigile kasutajatele mõistlikel tingimustel.

EGÜ esitas 28. jaanuaril 2026 Kaitseministeeriumile päringu nr 3047_2026 ESTPOS-i RTK-parandite teenuse strateegilise tähtsuse kohta kaitseotstarbeliste rajatiste ehitus- ja mõõdistustöödel. Päring käsitles andmeturvet, kriisikindlust, NATO standardeid ja kaitsetööstuse konkurentsivõimet, kuid on enam kui kuus kuud vastamata. EGÜ palub enne lõplike otsuste tegemist hinnata ESTPOS-i kättesaadavuse ja hinnastamise mõju riigi julgeolekule ning kooskõlastada lahendus Kaitseministeeriumiga. Ühtlasi juhib EGÜ tähelepanu, et hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 46 lõike 1 punkti 2 kohaselt tuleb seaduseelnõu seletuskirjas käsitleda eeldatavat mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ning olulise mõju korral esitada mõjude analüüs; eelnõu seletuskirjas see analüüs puudub.

1.2. Tasuta erandi ring ja üleminekuperiood

EGÜ hinnangul on § 38 lõikes 8 sätestatud tasuta kasutajate ring liiga kitsas. Vähemalt üleminekuperioodil tuleb kaaluda tasuvabastuse või soodustingimuste laiendamist kutseliste geodeetide ja maamõõtjate tegevusele. Eelnõus tuleb ühtlasi selgitada, kuidas tagatakse eravõrkude kasutamisel mõõdistustulemuste vastavus riikliku geodeetilise süsteemi ning katastri- ja geodeetiliste tööde nõuetele, eriti sertifitseerimissüsteemi üleminekuperioodil.

1.3. Hinnastamise õiguslik raamistik

Eelnõus tuleb selgemalt määratleda tasuliste teenuste õiguslik olemus. Kui teenus on isikule tegelikult vajalik seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks või riiklikku andmekogusse nõuetekohaste andmete esitamiseks ning praktiline alternatiiv puudub, võib tasul olla avalik-õigusliku rahalise kohustuse tunnuseid. Sellisel juhul peavad tasu olulised elemendid ja selle suuruse määramise tingimused tulenema seadusest. Igal juhul peavad hinnastamise kulupõhisus, läbipaistvus ja kontrollitavus olema tagatud ning tasu ei tohi muuta riiklikku baastaristut tegelikkuses kättesaamatuks.

Euroopa võrdlus toetab kättesaadavuse tagamist: Läti pakub riiklikku LatPos RTK-teenust tasuta alates 2018. aastast, sealhulgas erasektorile, Leedu LitPos on toiminud tasuta alates 2007. aastast ning Saksamaa SAPOS on enamikus liidumaades tasuta; lisaks käivitas Saksamaa BKG 2025. aasta jaanuarist tasuta riikliku GEPOS PPP-RTK teenuse. EGÜ 28.02.2026 resolutsiooni kohaselt võiks ESTPOS-i täielik kättesaadavus luua Eesti majandusele hinnanguliselt 20–35 miljonit eurot lisaväärtust aastas. Eesti on praegu ainus Balti riik, mis liigub RTK ligipääsu piiramise suunas.

II. KONKURENTSINEUTRAALSUS JA MAA- JA RUUMIAMETI TURULE SISENEMINE

Eelnõu põhjendab ESTPOS-i reaalajateenuste tasulisust muu hulgas vajadusega vältida turu moonutamist, sest samas valdkonnas tegutsevad eraõiguslikud teenusepakkujad. Samal ajal võimaldavad § 66¹ ja § 73⁷ Maa- ja Ruumiametil osutada tasulisi topograafiliste andmete hõive, töötlemise ja andmeanalüüsi teenuseid valdkondades, kus tegutsevad eraettevõtjad.

Maa- ja Ruumiametil on riigieelarvest rahastatud taristu, andmekogud ja avalik-õiguslikud pädevused. Nende kasutamine turuteenuste osutamisel võib tekitada konkurentsineutraalsuse ja riigiabi küsimusi. EGÜ ei väida, et kavandatud teenused kujutavad endast automaatselt keelatud riigiabi, kuid eelnõu seletuskiri ei sisalda piisavat konkurentsi- ega riigiabianalüüsi ega selgita, mille alusel eristatakse lubatavat riiklikku teenust erasektoriga konkureerivast majandustegevusest.

EGÜ palub hinnata § 66¹ ja § 73⁷ alusel osutatavate teenuste vastavust konkurentsineutraalsuse põhimõttele ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 ja konkurentsiseaduse nõuetele. Tasuliste andmeanalüüsiteenuste sisu tuleb seaduses täpsemalt piiritleda.

III. GNSS-TUGIJAAMADE VÕRKUDE SERTIFITSEERIMINE (§ 33¹)

EGÜ toetab eraõiguslike GNSS-tugijaamade võrkude sertifitseerimist, sest eri võrkude kaudu saadud mõõtmistulemused peavad vastama Eesti geodeetilisele süsteemile ja olema omavahel võrreldavad.

Sertifitseerimise vajadust kinnitavad Eesti Maaülikooli võrdlevad uuringud aastatest 2014–2025, mis on tuvastanud eravõrkudes ebaühtlast kvaliteeti, sealhulgas kõrguslikke vigu kuni –8,5 cm (Kõre, 2018) ning 4–5 cm piirkondlikke süstemaatilisi nihkeid (Krier, 2024; Krivonogova & Kask, 2025).

3.1. Lõppkasutajate teavitamine

Paragrahvi 33¹ lõige 10 võimaldab Maa- ja Ruumiametil sertifikaadi kehtivuse peatada ja eemaldada võrgu andmed geodeetiliste punktide andmekogust. Eelnõu ei kohusta võrgu omanikku lõppkasutajaid peatamisest ja selle võimalikust mõjust teavitama. Seaduses tuleb sätestada kohustus teavitada kasutajaid viivitamata sertifikaadi peatamisest, selle põhjusest, mõjutatud ajavahemikust ja enne peatamist tehtud mõõdistuste võimalikust tehnilisest või õiguslikust mõjust. Kavandatava peatamise korral tuleb kasutajaid võimaluse korral ette teavitada.

3.2. Üleminekuperioodi ebaselgus

Eelnõu § 85 järgi rakendatakse § 33¹ lõiget 1 alates 1. jaanuarist 2028, kuid lõigete 2–12 rakendamist ei ole edasi lükatud. Selline lahendus jätab ebaselgeks, kuidas saavad sertifitseerimise taotlemise, auditeerimise, järelevalve ja sertifikaadi peatamise sätted toimida enne lõikes 1 sätestatud sertifitseerimiskohustuse rakendumist. Üleminekusätted tuleb terviklikult ümber sõnastada.

IV. GEODEETILISTE MÕÕTESEADMETE KALIBREERIMINE (§ 34¹)

EGÜ toetab eesmärki tagada riiklikesse andmekogudesse jõudvate mõõdistustulemuste usaldusväärsus ja metrooloogiline jälgitavus. Kavandatud regulatsioon vajab siiski olulist täpsustamist.

4.1. Eelnõu § 85 viiteviga ja rakendamise tähtajad

Eelnõu § 85 pealkiri on „Geodeetiliste mõõteseadmete kalibreerimine“, kuid normis nähakse ette § 33¹ lõike 1 rakendamine alates 1. jaanuarist 2028 ja § 34¹ lõike 2 rakendamine alates 1. jaanuarist 2030. Seletuskiri käsitleb samas § 34¹ kalibreerimiskohustuse järkjärgulist rakendamist ning märgib üldise kalibreerimisnõude rakendamise ajaks 1. jaanuari 2028.

EGÜ hinnangul on § 85-s ilmne viiteviga: § 33¹ lõike 1 asemel on tõenäoliselt mõeldud § 34¹ lõiget 1. Praeguse sõnastuse korral ei ole § 34¹ lõike 1 rakendamine edasi lükatud ja see jõustuks üldises korras. Viide tuleb parandada ning sätestada üheselt nii § 34¹ lõike 1 kui ka lõike 2 rakendamise tähtajad.

4.2. Kalibreerimisteenuse kättesaadavus

Seletuskirjas märgitakse, et Eestis puudub praegu geodeetiliste mõõteseadmete akrediteeritud kalibreerimisteenus ja seadmeid tuleb saata välisriiki. See suurendab ettevõtjate kulusid ja seadmete kasutusest väljas olemise aega. Kohustuse rakendamine peab olema seotud teenuse tegeliku kättesaadavuse ja piisava üleminekuajaga. EGÜ palub enne nõude rakendamist koostada konkreetse tegevuskava Eestis vajaliku kalibreerimisvõimekuse loomiseks, sealhulgas Väana geodeetilise baasjoone kasutamiseks.

4.3. Suletud seadmetüüpide loetelu

Paragrahv 34¹ loetleb primaarseaduses elektro-optilised kaugusmõõturid, digitaalsed täppisnivelliirid, invar-koodlatid ja terrestilised laserskannerid. Kaasaegne täppismõõdistamine hõlmab aga mobiilset laserskaneerimist, GNSS-i ja inertsnavigatsiooni kombinatsioone, drooni- ja maapealset fotogramm-meetriad, SLAM-lahendusi ning masinapõhiseid mõõdistussüsteeme. Nende seadmete ja meetodite täpsuse tagamise loogika ei pruugi põhineda akrediteeritud laboris tehtaval tavapärasel kalibreerimisel.

Suletud seadmenimekiri võib tekitada olukorra, kus kohustus rakendub traditsioonilistele seadmetele, kuid mitte tehnoloogiliselt uuematele meetoditele, kuigi ka viimastega saadud mõõtetulemused kantakse riiklikesse andmekogudesse. EGÜ teeb ettepaneku sätestada seaduses tehnoloogianeutraalne tulemusnõue ja metrooloogilise jälgitavuse põhimõte ning anda ministrile volitus täpsustada seadmerühmad, kontrollimeetodid ja intervallid määrusega.

4.4. Seos ehitusvaldkonna ja maa-aluse taristuga

Paragrahvi 34¹ lõikes 2 kasutatud mõisted „teostusmöödistamine“ ja „ehitusgeodeetiline mõõtmine“ tuleb kooskõlastada ehitusseadustiku ning rakendusaktide terminoloogiaga. Geodeetiliste tööde tegemise korra muutmisel tuleb ühtlasi selgelt määratleda vastutuse jaotus maa-aluste tehnovõrkude möödistamisel. Geodeet ei saa vastutada võrguvaldaja esitatud arhiivi- või GIS-andmete ebatäpsuse eest olukorras, kus võrgu tegelikku asukohta ei ole võimalik füüsiliselt kontrollida.

V. AEROMÖÖDISTUSANDMETE KÄTTESAADAVUS (§-d 73¹–73⁶)

5.1. LiDAR-i õigustehniline ebaselgus

Paragrahvi 73⁵ lõige 2 sätestab, et aerolaserskaneerimise punktipilve failid on suletud aeromöödistusandmed. Sama eelnõupaketi lisa 8 § 47 võimaldab suletud ligipääsuga andmetele juurdepääsu õigustatud huvi korral, sealhulgas avaliku ülesande täitmiseks, teadus- ja arendustegevuseks, projekteerimiseks, planeerimiseks, keskkonnamõju hindamiseks või muuks põhjendatud ülesandeks.

Paragrahvi 73⁶ volitusnormist ei nähtu piisava selgusega, et minister võib kehtestada erandeid § 73⁵ lõikes 2 seaduse tasandil suletuks tunnistatud andmete juurdepääsupiirangust. Seetõttu on lisa 8 §-s 47 kavandatud õigustatud huvil põhineva juurdepääsu õiguslik alus ebaselge. EGÜ palub kas määratleda § 73⁵ lõikes 2 punktipilve failid piiratud ligipääsuga andmetena ja sätestada seaduses juurdepääsu alused või lisada § 73⁵-sse sõnaselge erandivolitus.

Täieliku laussulgemise asemel tuleb kasutada riskipõhist ja astmelist juurdepääsumudelit. Riigi julgeoleku ja eraelu kaitse eesmärgid on õiguspärased, kuid piirangu ulatus peab olema põhjendatud, proportsionaalne ning võimaldama andmete funktsionaalset kasutamist avalikes ja kutsealastes huvides.

Astmelise mudeli toimivust kinnitab Euroopa praktika: Soome Maanmittauslaitos pakub 0,5 punkti/m² ning kõrgema tihedusega LiDAR-andmeid tasuta ja autentimiseta 0,5 punkti/m² tihedusega ning kõrgema, 5 punkti/m² tihedusega andmeid autentimisega; Holland pakub kõiki LiDAR-andmeid (üle 10 punkti/m²) CC-0 litsentsi alusel registreerimiseta. Mõlemad riigid on teadlikult valinud julgeolekukaalutluste tasakaalustamise avatud juurdepääsuga, mitte täieliku sulgemisega.

5.2. Ortofotode ligipääsutingimused

Lisa 8 kavand näeb avalikus vaates ette ortofoto piksli suuruse vähemalt 20 sentimeetrit ja vähemalt kuuekuulise ajalise viite ning võimaldab autenditud kasutajale detailsemaid andmeid. EGÜ peab konkreetsete kriteeriumide esitamist õigeks, kuid palub sätestada seaduses vähemalt avaliku vaate maksimaalse lubatud detailsuse, ajalise viite ja piirangute proportsionaalsuse põhimõtted. Autentimise lahendus peab olema kasutatav ka teise Euroopa Liidu liikmesriigi tunnustatud e-identimise vahendiga.

VI. INSPIRE-DIREKTIIVI NÕUDED

INSPIRE-direktiivi 2007/2/EÜ artikkel 13 lubab ruumiandmetele juurdepääsu piirata muu hulgas riigi julgeoleku, avaliku turvalisuse, eraelu ja intellektuaalomandi kaitseks. Piirangu aluseid tuleb siiski tõlgendada kitsalt ning igal konkreetsel juhul kaaluda avalikustamise huvi piirangu eesmärgiga. Seetõttu vajab aeromõõdistusandmete üldine sulgemine eraldi proportsionaalsusanalüüsi.

Direktiivi artiklid 14 ja 17 lubavad teatud ruumiandmeteenuste eest tasu võtta, kuid näevad ette tasuta otsingu- ja üldjuhul vaatamisteenused ning avaliku sektori vaheliste tasude hoidmise teenuse kvaliteedi ja pakumise tagamiseks vajaliku miinimumi piires. EGÜ palub koostada ametliku analüüsi eelnõu võrguteenuste, aeromõõdistusandmete juurdepääsupiirangute ja tasustamise vastavuse kohta INSPIRE-direktiivile. ESTPOS-i RTK-parandite teenuse kuulumist INSPIRE-võrguteenuste kohaldamisalasse tuleb eraldi põhjendada, mitte eeldada.

VII. TASULISTE TEENUSTE RAAMISTIK JA KATASTRIPIDAJA ROLL

7.1. Kahe paralleelse maakatastriseaduse eelnõu koosmõju

EGÜ peab problemaatiliseks, et sisuliselt samal ajal menetletakse kahte eelnõu, millega mõlemaga muudetakse maakatastriseadust ja kujundatakse katastripidaja tasuliste tööde süsteemi. Formaalselt eraldi menetlused ei muuda eelnõusid sisuliselt sõltumatuks. Mõlema eelnõu maakatastriseadust puudutavaid muudatusi tuleb käsitleda ühe tervikuna ning esitada nende koondatud mõju- ja koostoimeanalüüs.

7.2. Avaliku võimu ja kutselise erasektori tööjaotus

EGÜ seisukoht on põhimõtteline: riigiasutus ei peaks tasu eest osutama töid, mille tegemiseks on riik loonud kutse- ja tegevusõiguse süsteemi ning milleks tegutsevad turul pädevad maamõõtjad. Katastripidaja roll peab olema registri pidamine, mõõdistustööde ja andmete nõuetele vastavuse kontroll, registrikannete tegemine, registri kvaliteedi tagamine, haldusmenetluse läbiviimine ja järelevalve, mitte sama valdkonna tasulise teenusepakujana turule sisenemine.

Eelnõu §-s 19⁶ kirjeldatud katastrimõõdistamise eksperthinnang hõlmab seletuskirja järgi ajalooliste piiridokumentide süvaanalüüsi, piirimärkide otsimist ja tuvastamist, täppis- ja kontrollmõõdistamist maastikul, mõõdistusandmete järeltötlust, katastri- ja arhiiviandmetega võrdlemist ning graafilise joonise koostamist. Need on sisult katastrimõõdistamise ja kutselise maamõõtja tööga otseselt kattuvad tegevused. Teenuse nimetamine menetlusväliseks eksperthinnanguks ei muuda selle tegelikku tehnilist sisu.

7.3. Avalik kontrolli- ja selgitamisülesanne

Katastripidaja peab registrikande tegemisel kontrollima esitatud töö ja andmete õigsust ning õigusaktidele vastavust. Seetõttu tuleb selgelt põhjendada, miks peaks sama asutus andma eraldi tasu eest hinnangu küsimusele, mille kontrollimine kuulub tema põhifunktsiooni hulka. Tasulise teenuse ja avalik-õigusliku kontrolli- ning selgitamiskohustuse piir peab olema seaduses üheselt määratletud.

Katastripidaja enda registriandmete päritolu, muutmisajaloo ja halduspraktika selgitamine ei tohi muutuda tasuliseks juurdepääsuks registripidaja enda teadmisele. Kui katastripidaja on pärast mõõdistustoimiku vastuvõtmist katastriandmeid ise muutnud või parandanud, peab muudatuse alus, aeg, sisu ja tegija olema üheselt jälgitav ning selle selgitamine peab olema tasuta avalik ülesanne.

7.4. Institutsionaalne rollikonflikt

Kavandatud mudelis võib sama asutus väljastada mõõdistamistingimusi, kontrollida maamõõtja tööd, teha ja muuta registrikandeid, teostada järelevalvet ning samal ajal osutada tasulist objektipõhist nõustamist, kontrollmõõdistust ja eksperthinnangut. Üksiku ametniku menetlusest kõrvaldamine ei lahenda institutsionaalset rollikonflikti, kui teenuse osutaja, töö kontrollija ja lõpliku registrikande tegija on sama riigiasutus.

7.5. Erinev hinnastamisloogika

Paralleelse maakatastriseaduse eelnõupaketi katastriüksuse moodustamise korra kavandis seotakse katastripidaja tehtava katastrimõõdistamise tasu eelmise aasta Statistikaameti avaldatud keskmisest brutokuupalgast arvatatud brutotunnipalga, konkreetsete tööühikute ja arvestusliku tundide arvuga. Ruumiandmete seaduse eelnõu seletuskirjas lähtutakse objektipõhise nõustamise ja katastrimõõdistamise eksperthinnangu puhul Maa- ja Ruumiameti baashinnast 70 eurot tunnis ning nähakse ette võimalus määrata välitöö tunnihind kameraaltöö omast kõrgemaks.

EGÜ ei pea hinnakujundust põhiprobleemiks. Esmane küsimus on, miks peab katastripidaja üldse osutama tasulisi mõõdistamis-, analüüsi- ja eksperditeenuseid valdkonnas, kus tegutsevad kutset ja tegevusõigust omavad erasektori maamõõtjad. Erinev

hinnastamisloogika näitab siiski täiendavalt, et kavandatud teenuseid ei ole esitatud ühe tervikliku, läbipaistva ja kontrollitava süsteemina.

VIII. MUUD ÕIGUSLIKUD EBASELGUSED

8.1. Aadressitoimingu registreerimata jätmine (§ 56 lõige 3)

Eelnõu § 56 lõige 3 võimaldab AKS-i vastutaval töötlejal jätta aadressitoimingu registreerimata, kui koha-aadress ei vasta seaduse ja AKS-i nõuetele. Säte ei määra registreerimismenetluse lahendamise üldist tähtaega ega sätesta üheselt registreerimata jätmise õiguslikku vormi ja vaidlustamise korda. EGÜ palub sätestada selge menetlustähtaja ning kohustus teavitada koha-aadressi määrajat otsuse põhjendustest ja õiguskaitsevahenditest.

8.2. Kohaliku omavalitsuse pädevus

Paragrahvi 55 muudatused võimaldavad teatud juhtudel määrata või muuta koha-aadressi AKS-i vastutaval töötlejal. Muudatuse mõju kohaliku omavalitsuse enesekorraldusõigusele tuleb analüüsida põhiseaduse §-de 11 ja 154 valguses ning seaduses tuleb tagada kohaliku omavalitsuse piisav kaasamine ja tõhus õiguskaitse.

8.3. Isikuandmete töötlemine ja logimine

Paragrahvi 73⁶ punkt 5 volitab ministrit kehtestama andmete juurdepääsu ja nende kasutamise logimise ning logide säilitamise korra. Seaduses tuleb täpsustada logimise eesmärk, peamine andmekoosseis, andmesubjektide ring ja säilitamise kriteeriumid ning tagada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 kohane eesmärgipärasus, minimaalsus ja säilitamise piiratus. Samuti tuleb täpsustada § 36 lõikes 4 kasutatud mõiste „üldandmed“ sisu.

IX. MÕJUANALÜÜSI VAJADUS

Seletuskiri käsitleb üksikute muudatuste mõjusid, kuid ei sisalda piisavat kumulatiivset ega sektoriteülest analüüsi ESTPOS-i hinnastamise, eravõrkude sertifitseerimise, kalibreerimiskohustuse, aeromöödistusandmete piirangute ning Maa- ja Ruumiameti tasuliste teenuste koosmõju kohta. Puudub piisav analüüs mõjust kutselistele maamõõtjatele, maamõõduettevõtetele, kutsesüsteemile, konkurentsile ja riigiasutuse institutsionaalsele erapooletusele.

EGÜ palub enne eelnõu menetlemise jätkamist koostada koondatud mõju- ja koostoimeanalüüs, mis hõlmab geodeesia-, ehitus-, põllumajandus-, metsandus-, drooni- ja IT-sektorit, Eesti ettevõtjate konkurentsivõimet ning julgeoleku- ja kriisikindluse mõju.

ETTEPANEKUD KOKKUVÕTVALT

A. ESTPOS JA MAA- JA RUUMIAMETI TASULISED RUUMIANDMETE TEENUSED

- Lisada § 38 juurde selge kohustus pakkuda ESTPOS-i RTK-parandite teenust ning tagada teenuse järjepidev ja mittediskrimineeriv kättesaadavus mõistlikel tingimustel kõigile kasutajatele, sealhulgas erasektorile.
- Hinnata enne ESTPOS-i kättesaadavuse ja hinnastamise üle otsustamist mõju riigi julgeolekule, kriisikindlusele ja kaitseotstarbeliste tööde tegemisele ning kooskõlastada lahendus Kaitseministeeriumiga.
- Määratleda tasuliste teenuste õiguslik olemus ning sätestada seaduse tasandil tasu olulised kujunemispõhimõtted, kui teenusel on avalik-õigusliku rahalise kohustuse tunnused. Igal juhul peab hinnastamine olema kulupõhine, läbipaistev ja kontrollitav.
- Laiendada vähemalt ülemineku perioodil § 38 lõikes 8 sätestatud tasuvabastust või soodustingimusi kutseliste geodeetide ja maamõõtjate tegevusele.
- Selgitada ja analüüsida § 66¹ ning § 73⁷ lõike 2 alusel osutatavate teenuste vastavust konkurentsineutraalsuse, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 ja konkurentsiseaduse nõuetele ning piiritleda seaduses tasuliste andmeanalüüsiteenuste sisu.

B. GNSS-TUGIJAAMADE VÕRGUD JA GEODEETILISED MÕÕTETÖÖD

- Täiendada § 33¹ võrgu omaniku kohustusega teavitada lõppkasutajaid viivitamata sertifikaadi peatamisest, selle põhjusest, mõjutatud ajavahemikust ja võimalikust mõjust enne peatamist tehtud mõõdistustele.
- Sõnastada § 33¹ rakendamise üleminekusätteid terviklikult nii, et sertifitseerimiskohustuse, taotluse, auditeerimise, järelevalve ja sertifikaadi peatamise sätete rakendamise aeg oleks üheselt selge.
- Parandada § 85 viiteviga, asendades kalibreerimise üleminekusättes § 33¹ lõike 1 viite § 34¹ lõike 1 viitega, ning määrata üheselt § 34¹ lõigete 1 ja 2 rakendamise tähtajad.
- Siduda § 34¹ kalibreerimiskohustuse rakendamine akrediteeritud kalibreerimisteenuse tegeliku kättesaadavuse ja piisava üleminekuajaga ning koostada Eestis kalibreerimisvõimekuse loomise tegevuskava.
- Asendada § 34¹ seadmetüüpide suletud loetelu tehnoloogianeutraalse tulemus- ja jälgitavusnõudega ning täpsustada seadmerühmad, kontrollimeetodid ja intervallid ministri määrusega.

- Selgitada § 34¹ lõike 2 seost ehitusseadustiku ja ehitusvaldkonna terminoloogiaga ning sätestada geodeetiliste tööde tegemise korras vastutuse jaotus maa-aluste tehnovõrkude mõõdistamisel.

C. AEROMÕÕDISTUSANDMED, LIDAR, INSPIRE, AKS JA ANDMEKAITSE

- Kõrvaldada § 73⁵ lõike 2 ja lisa 8 § 47 vaheline õigustehniline ebaselgus: määratlada LiDAR-i punktipilve failid piiratud ligipääsuga andmetena ja täiendada § 73⁶ vastava erandivolitusega või lisada § 73⁵-sse sõnaselge alus õigustatud huvil põhinevaks juurdepääsuks.
- Kõrvaldada § 73² lõikes 3 sätestatud ruumandmete funktsionaalse kasutatavuse eesmärgi ja § 73⁵ lõikes 2 sätestatud üldise sulgemise vaheline pinge ning asendada LiDAR-andmete laussulgemine riskipõhise ja astmelise juurdepääsumudeliga.
- Sätestada seaduses aeromõõdistusandmete avaliku vaate maksimaalse lubatud detailsuse ehk piksli suuruse piir, ajalise viite põhimõtte ja piirangute proportsionaalsuse nõue, mitte jätta kogu regulatsiooni üksnes määruse tasandile.
- Täpsustada § 73⁴ autentimise tingimusi ja tagada lahendus ka teiste Euroopa Liidu liikmesriikide tunnustatud e-identimise vahendite kasutajatele.
- Täpsustada § 73⁶ punktis 5 andmetele juurdepääsu ja nende kasutamise logimise eesmärk, peamine andmekoosseis, andmesubjektide ring ja säilitamise kriteeriumid.
- Täpsustada § 36 lõikes 4 kasutatud mõiste „üldandmed“ andmekoosseis.
- Täpsustada § 56 lõikes 3 aadressitoimingu registreerimismenetluse tähtaeg, registreerimata jätmise õiguslik vorm, põhjendamiskohustus ja vaidlustamise kord.
- Koostada ametlik analüüs eelnõu võrguteenuste, aeromõõdistusandmete juurdepääsupiirangute ja tasustamise vastavuse kohta INSPIRE-direktiivile.
- Koostada enne eelnõu menetlemise jätkamist sektoriteülene mõjuanalüüs, mis hõlmab geodeesia-, ehitus-, põllumajandus-, metsandus-, drooni- ja IT-sektorit, konkurentsi, julgeolekut, kriisikindlust ning Eesti ettevõtjate konkurentsivõimet.

D. MAAKATASTRISEADUSE MUUDATUSED JA KATASTRIPIDAJA ROLL

- Käsitleda ruumandmete seaduse muutmise eelnõu ja paralleelselt menetletava maakatastriseaduse muutmise eelnõu maakatastrit puudutavaid muudatusi ühe tervikuna ning esitada nende koondatud mõju- ja koostoimeanalüüs.
- Täpsustada seletuskirjas, miks menetletakse sisuliselt samal ajal kahes eelnõus maakatastriseaduse muudatusi ja katastripidaja tasuliste katastritööde regulatsiooni ning milline on kavandatav lõplik süsteem.

- Jätta kavandavatest §-dest 19⁵ ja 19⁶ välja katastripidaja õigus osutada tasulisi teenuseid, mis sisult kattuvad kutse ja tegevusõigusega maamõõtjate kutsetegevusega.
- Mitte anda katastripidajale menetlusvälise tasulise eksperthinnangu raames õigust teha piirimärkide otsimist, täppismõõdistamist, kontrollmõõdistamist ega muid praktilisi katastrimõõdistamise töid.
- Säilitada katastripidaja põhifunktsioonina esitatud tööde õigsuse ja õigusaktidele vastavuse kontroll, registrikannete tegemine, registri kvaliteedi tagamine, haldusmenetlus ja järelevalve.
- Sätestada selgelt, et katastripidaja enda tehtud andmemuudatuste, paranduste ja andmetöötlustoimingute aluste ning muutmisajaloo selgitamine on registripidaja avalik ülesanne ja tasuta.
- Tagada katastriandmete täielik päritolu- ja muutmisjalg nii, et oleks üheselt eristatav algsest katastrimõõdistamise toimikust pärinev teave ja hilisema registripidaja andmetöötluse või parandamise tulemus.
- Täiendada seletuskirja mõjuanalüüsiga, mis käsitleb mõju kutselistele maamõõtjatele, maamõõduettevõtetele, konkurentsile, kutsesüsteemile ja katastripidaja institutsionaalsele erapooletusele.
- Selgitada kavandavate tasuliste katastriteenuste hinnastamise metoodikat ja kahe paralleelse regulatsiooni erineva hinnastamisloogika põhjuseid. Kui teenused jäetakse regulatsiooni, peab nende töomahu arvestus, hinnakujundus ja kulupõhisus olema läbipaistev ning kontrollitav.

EGÜ toetab riikliku ruumiandmetaristu ja registrite ajakohastamist ning on valmis osalema eelnõu edasises arutelus. Eelnõu lõplik lahendus peab tagama riikliku taristu kättesaadavuse, andmete kvaliteedi ja läbipaistvuse, tehnoloogianeutraalse regulatsiooni ning avaliku võimu ja kutselise erasektori selge tööjaotuse.

Riigi ülesanne on tagada usaldusväärne, läbipaistev ja kontrollitav register ning kvaliteetne riiklik ruumiandmetaristu, mitte pakkuda tasu eest samu või sisuliselt kattuvaid katastritöid, mille tegemiseks tegutsevad turul kutsetunnistuse ja tegevusõigusega maamõõtjad.

Lugupidamisega

Jüri Pärtna /allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse esimees

Eesti Geodeetide Ühing